

Skýrsla ríkissaksóknara
um eftirlit með símahlustunum og skyldum úrræðum
skv. 3. mgr. 85. gr. laga nr. 88/2008

Vegna ársins 2020

1. Inngangur

Með lögum nr. 103/2016, sem samþykkt voru á Alþingi 26. september 2016 og tóku gildi 1. janúar 2017, var gerð breyting á nokkrum ákvæðum XI. kafla laga um meðferð sakamála nr. 88/2008 (sml.). Breytingarnar lutu að skilyrðum, framkvæmd og eftirliti með símahlustunum og skyldum úrræðum skv. 80.–82. gr. sml. Í 2. gr. laganna er m.a. að finna nýtt ákvæði 3. mgr. 85. gr. sml. þar sem kveðið er á um að ríkissaksóknari hafi eftirlit með því að gögnum sé eytt og tilkynnt sé um aðgerðir skv. 80.–82. gr. sml. Í 3. mgr. 85. gr. sml. er einnig kveðið á um að ríkissaksóknari skuli árlega gefa út skýrslu um framkvæmd eftirlits og beitingu aðgerða skv. 80.–82. gr. sml. Skýrsla þessi er sú fjórða í röðinni eftir gildistöku laga nr. 103/2016, 1. janúar 2017.

2. Eftirlit ríkissaksóknara eftir gildistöku laga nr. 103/2016

Eins og rakið hefur verið í fyrri skýrslum sama efnis var í frumvarpi til laga nr. 103/2016, um breytingu á lögum um meðferð sakamála, kveðið á um fjárveitingu til að breyta vörslum og meðferð stafræna gagna sem aflað er með heimild í 80.–82. gr. sml, þar á meðal upptaka af símtölum og afritum af sk. loggskráum um tengingar milli síma eða tölva. Samkvæmt athugasemdum við frumvarpið stóð til að tryggja að hægt væri að rekja hverjir hafi haft aðgang að upplýsingum sem aflað hefur verið með aðgerð skv. 80. – 82. gr. sml. eins og gerð er krafa um í 3. mgr. 85. gr. sml. Þá er ekki unnt að tryggja að fullnægt sé áskilnaði 1. mgr. 85. gr. sml. um eyðingu gagna nema utanumhaldi um þau sé háttað með þeim hætti sem að framan greinir. Kerfi þessi eru á ábyrgð og í eigu ríkislögreglustjóra. Eins og rakið var í fyrri skýrslum var erindum ríkissaksóknara varðandi þetta ekki svarað og er svo enn.

Verður ríkissaksóknari enn og aftur að lýsa vonbrigðum með að fyrirspurnum hans sé ekki svarað en þessar tafir á nauðsynlegum breytingum á hugbúnaði hamlar ríkissaksóknara í að sinna eftirlitsskyldum sínum með viðunandi hætti.

3. Tölfræði

Hér á eftir gefur að líta yfirlit yfir fjölda tilvika þar sem úrræðum skv. 80.–82. gr. sml. var beitt á árinu 2020

Tölfræði sem þessi getur verið erfið í framsetningu ef hún á að vera samanburðarhæf milli ára, þar sem úrskurðir geta verið fleiri en einn vegna rannsóknar sama málsins, t.d. þegar um marga sakborninga að ræða. Þá kann að vera að símahlustun í máli standi yfir í nokkurn tíma og úrskurðir varði framlengingu hlustunar í eitt skipti eða fleiri. Nokkrir úrskurðir geta því verið tilkomnir vegna rannsóknar sama máls og hlustunar sama símanúmers. Þá er úrskurða oft leitað samhliða vegna heimildar til símahlustunar og öflunar upplýsinga um símhringingar í og úr sama síma, svokallaðar tengiupplýsingar, en þar er um mismunandi úrræði að ræða.

Í eftirfarandi samantekt/töflum er gerð grein fyrir öllum úrskurðum sem kveðnir voru upp á árinu 2020. Í töflunum er tekinn út fjöldi aðgerða sem gripið var til. Ef einn úrskurður varðar bæði úrræði skv. 80. gr. og 81. gr. sml. þ.e. heimild til að afla upplýsinga um tengingar og heimild til símahlustunar vegna tiltekins eða tiltekinna símanúmera, þá eru tvær aðgerðir skráðar, enda hefði eins mátt úrskurða um þessar kröfur sitt í hvoru lagi. Þá eru úrskurðir sem fela í sér framlengingu símahlustunar taldir sér sem sjálfstæð aðgerð, þótt úrskurður varði rannsókn sama máls og beinist að sama hlustunarþola og fyrri úrskurður.

Árið 2020 var óskað heimildar dómstóla til beitingar rannsóknarúrræða skv. 80.–82. gr. sml. í 314 skipti í 76 málum. Í þessum úrskurðum var óskað 413 aðgerða. Í 25 tilvikum var ekkert framkvæmt og eru aðgerðir í þessum úrskurðum sem voru nýttir 388. Tafla 1 sýnir þær aðgerðir sem heimilaðar voru í þessum úrskurðum, tafla 2 sýnir hvernig þessar aðgerðir skiptast milli embætta og tafla 3 sýnir hvaða brot voru til rannsóknar hjá embættunum og urðu tilefni beitingar úrræðanna.

Tafla 1. Aðgerðir í dómsúrskurðum 2020.

	Eintalin aðgerð í úrskurði
Eftirfararbúnaður	46
Hlustun síma	92
Hlustunarbúnaður (herbergi o.fl.)	28
IMEI leit samvæmt úrskurði	25
Myndavélaeftirlit	15
Tölvusamskipti	0
Upplýsingar um rétthafa	9
Útskrift á gagnanotkun farsíma	49
Útskrift á notkun	124
Samtals	388

Tafla 2. Fjöldi aðgerða í dómsúrskurðum greint eftir því embætti sem var með málið.

	Héraðssaksóknari	Lögreglustjórinn á höfuðborgarsvæðinu	Lögreglustjórinn á Suðurnesjum	Lögreglustjórinn á Suðurlandi	Lögreglustjórinn á Norðurlandi eystra	Lögreglustjórinn á Vestfirðum	Lögreglustjórinn á Vesturlandi	Alls
Eftirfararbúnaður		45	1					46
Hlustun síma	1	81	9		1			92
Hlustunarbúnaður (herbergi o.fl.)	1	27						28
IMEI leit samkvæmt úrskurði	1	13	9		2			25
Myndavélaeftirlit		15						15
Tölvusamskipti								0
Upplýsingar um réttthafa		5	2	1		1		9
Útskrift á gagnanotkun farsíma		29	12	4	3		1	49
Útskrift á notkun	4	73	33	6	5	2	1	124
Alls	7	288	66	11	11	3	2	388

Tafla 3. Fjöldi aðgerða í dómsúrskurðum greint eftir því embætti sem var með málið og tegund brots.

	Héraðssaksóknari	Lögreglustjórinn á höfuðborgarsvæðinu	Lögreglustjórinn á Suðurnesjum	Lögreglustjórinn á Suðurlandi	Lögreglustjórinn á Norðurlandi eystra	Lögreglustjórinn á Vestfirðum	Lögreglustjórinn á Vesturlandi	Alls
Annað		8	1	3	3		2	15
Auðgunarbrot/peningabætti	2	10	2		5	3		22
Fíkniefnabrot	5	234	54	2				295
Kynferðisbrot		11						11
Ærumeiðingar/friðhelgi einkalífs		2		3				5
Ofbeldisbrot /frelsissvipting		23	9	3	3			40
Alls	7	288	66	11	11	3	2	388